

*Степанова Т.В.,
к.юл., доцент ОНУ ім.І.І.Мечникова*

ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕФОРМ СУДОВОЇ СИСТЕМИ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Більшість дослідників за аналізом сучасного стану нашої держави доходять висновку, що багато інститутів та організацій громадянського суспільства в Україні вже сформовано. Дійсно, соціально-економічні та політичні реформи створюють важливі переумови формування громадянського суспільства в нашій державі. Але в подальшому ефективність цього процесу залежить від створення державою належних умов для нормального функціонування життя суспільства.

На жаль, на даний час не тільки світова фінансова криза, але й різнобійні дії вищих посадових осіб нашої держави відкидають українське громадянське суспільство від його повноцінного формування та побудови правової держави. Політична доцільність та особиста користь стають основними показниками в проведенні тієї чи іншої лінії поведінки керівництва держави та чиновників на місцях.

Крім того, історичні передумови створення та розвитку нашої держави, його територіальне підкорення довгий час різним державам також накладає певний відбиток на розвиток громадянського суспільства в Україні. Бажання певної частини населення приєднатися до Російської Федерації, сліпа віра в «ідеальні» російські нормативні акти та правовідносини, а іншої частини населення - відповідно до Європи з визнанням європейського законодавства безумовно кращим для України, ніж її власне законодавство призводять до перекосів як на місцевому, так і на державному рівні.

Громадянське суспільство знаходиться на даний час лише на початковій стадії свого розвитку, а домінування держави над громадянським суспільством продовжується [1, с. 19].

Український народ повинен змінити менталітет, відношення до себе та до рідної держави, відновити почуття гідності. Всі державні інститути повинні підтримати його в цьому напрямку. Зокрема, судова система, а саме система господарських судів повинна створюватися та реформуватися, виходячи з потреб розвитку суб'єктів господарювання, свободи підприємництва, тощо.

Розвиток громадянського суспільства потребує високого рівня розвитку економіки, тому свобода підприємництва та її всіляке стимулювання та підтримання стає основною складовою формування громадянського суспільства в Україні.

Всі реформи в нашій державі повинні бути виваженими, такими, що гарантують суб'єктам господарювання вільний розвиток та підтримку ресурсозберігаючих технологій, технологій з використанням ноу-хау, інноваційних та інших аналогічних технологій, підтримку малого та середнього бізнесу, стимулювання вільної конкуренції, тощо.

Тому реформа повинна торкатися не лише матеріального права - господарського права, а також і процесуального - вдосконалення господарського судочинства.

Зокрема, реформи повинні торкатися вдосконалення процедури вирішення спорів, оперативності розгляду господарських спорів, ефективності перегляду судових актів господарських судів.

У зв'язку з цим недоречним представляється збереження так званої «повторної касації» з розглядом справи у Верховному Суді України по такому широкому колу справ, за якими оскарження здійснюється на даний час відповідно до чинного Господарського процесуального кодексу України. Необхідно скоротити підстави для звернення до Верховного Суду по аналогії з іншими процесуальними кодексами та визнати це переглядом за виключними обставинами.

Слід підвищувати оперативність розгляду та перегляду господарських справ шляхом скорочення законодавчо наданого суду строку для розгляду господарських справ. Так, доцільним представляється скорочення строку пере-

гляду господарської справи в апеляційному та касаційному порядку з двох місяців до одного.

Дійсно, законодавець надає суду першої інстанції два місяці для повного, всебічного та об'єктивного розгляду та вирішення справи. При цьому суд повинен зібрати докази по справі, поквартитися про отримання пояснень та інших доказів від учасників справи, за необхідності провести експертизу, тощо. В подальшому предмет спору змінюватися не може, а в касаційній інстанції взагалі неможливо надавати нові докази суду. При цьому і апеляційній, і касаційній інстанціям чинним Господарським процесуальним кодексом України також надано право перегляду справ у двомісячний термін. Це представляється недоцільним, тим паче, що і практика підтверджує, що більшість справ вирішується в коротші строки.

Безперечно, будь-які реформи без належного фінансування не можуть бути ефективними. Але у випадку, якщо всі витрати докладатимуться лише на сторони процесу, не слід чекати «віддачі» від суб'єктів господарювання. Тому негативне ставлення викликає підвищення розміру державного мита при поданні позовних заяв до господарських судів, а також вимога сплачувати витрати на інформаційно-технічне забезпечення господарського процесу при зверненні в будь-яку інстанцію.

У час фінансової кризи держава повинна подбати про потерпілу від правопорушення сторону та стати на її бік. В цьому випадку може бути використана відстрочка та розстрочка сплати державного мита, яка не діє лише в

господарському судочинстві. Максимальний розмір державного мита - 25500 гривень - було невід'ємною сумою для багатьох підприємств навіть без руйнівної дії фінансової кризи. На даний час відсутність такої можливості штовхає суб'єктів господарювання до «нетрадиційних» заходів вирішення справи, що відкидає нашу державу в період дев'яностих років колишнього століття, а також затягує перехідний період формування громадянського суспільства до невідомих часів.

Безперечно, в сфері господарського судочинства існують і інші проблеми та недоліки, які перешкоджають розвитку ринкової економіки в Україні та формуванню громадянського суспільства. Тому нагальною потребою сьогодення української нації є вдосконалення багатьох сфер життєдіяльності, функціонування держави та її суб'єктів, в тому числі вдосконалення системи захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання - господарського судочинства.

Література:

1. Задоянчук А. Социально-политический аспект становления гражданского общества в Украине // Человек и политика,- 1999,- № 1.- С. 16-23.